

Lausunto

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Arvostamme suuresti sitä, että riistanhoitoyhdistysten toiminnan edellytysten parantamiseen kiinnitetään voimakkaasti huomiota. Riistanhoitoyhdistyksillä on ratkaisevan tärkeä rooli riistahallinnon ja riistantutkimuksen kenttätöissä. Riistahallintolakia uudistettaessa riistanhoitoyhdistysten toimintaan ei kiinnitetty huomiota, vaan silloin laissa säädeltiin valtakunnan tason toiminta täysin uudelleen. Viimeisten kuuden vuoden kuluessa Suomen riistakeskukselle on tullut runsaasti uusia tehtäviä ja riistanhoitoyhdistysten toiminnan kehittäminen ei ole toteutunut suunnitellulla tavalla. Aluetoimistoiden henkilövahvuus on säilynyt lähes samana, mutta lähes kaikilla henkilöillä on myös valtakunnan tason tehtäviä. Alueen ja sen riistanhoitoyhdistysten palvelemiseen käytettävissä oleva henkilötyömäärä on laskenut merkittävästi kyseisenä aikana. Tehostunut tietojärjestelmä on osittain paikannut tätä vajetta ja yhdistysten työkalut asioiden hoitamiseen on muuttunut. Edelleenkin tarvitaan oleellista parannusta riistanhoitoyhdistysten toiminnan edellytyksiin ja tukemiseen, jota nyt lausunnolla olevalla muutospaketilla pyritään korjaamaan.

Pidämme valitettavana, että lakiluonnos tuli lausunnolle lomakauden aikana. Näin ollen emme ole ehtinyt riittävästi paneutua asiaan.

Riistanhoitomaksun korottaminen kuudella eurolla on kehittämistyössä oleellinen asia. Mikäli se muutos ei mene jostakin syystä läpi, voidaanko muitakaan muutoksia toteuttaa? Voidaanko Suomen riistakeskukselta nykytehtävillä irrottaa lähes kahta miljoonaa euroa riistanhoitoyhdistysten palvelujen parantamiseen?

Nykyisessä laissa riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta sen 3 §:ssä säädetään, että ”Tästä määrärahasta *osoitetaan* vuosittain Suomen riistakeskukselle ja riistanhoitoyhdistyksille *valtionosuus* niiden käyttö- ja pääomamenoihin sekä metsästäjien ryhmävakuutuksesta aiheutuviin menoihin.”

Uudessa ehdotuksessa sanotaan: ”Tästä määrärahasta *myönnetään* vuosittain Suomen riistakeskukselle ja riistanhoitoyhdistyksille *valtionavustus niille riistahallintolain (158/2011) 2 §:ssä ja 14 §:ssä säädetyistä tehtävistä aiheutuviin käyttö- ja pääomamenoihin sekä metsästäjien ryhmävakuutuksesta aiheutuviin menoihin. Valtionavustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001), jollei tässä laissa toisin säädetä. Suomen riistakeskuksen menot rahoitetaan kokonaisuudessaan valtionavustuksella siltä osin kuin niistä ei peritä maksuja tai toimintaan ei saada muuta rahoitusta.*” Perusteluissa todetaan, että terminologian tulisi olla yhteneväinen valtionavustuslain kanssa.

Mielestämme nykyinen sanamuoto on parempi. Valtionavustuslakia ei tulisi soveltaa Suomen riistakeskukselle ja riistanhoitoyhdistyksille jaettavaan valtionosuuteen. Riistanhoitoyhdistysten jäsenet suorittavat riistanhoitomaksujen muodossa lähes kokonaan riistahallinnon ja riistantutkimuksen kustannukset, jotka muilla hallinnonaloilla menevät yleiseen budjettirahoitukseen. Lisäksi RKTL:n muutaman vuoden takaisen tutkimuksen mukaan riistahallinnon ja riistantutkimuksen työstä alle 100 henkilötyövuotta on palkallista henkilötyötä ja yli 350 henkilötyövuotta on riistanhoitoyhdistysten jäsenten vapaaehtoistyötä. Vapaaehtoistyö on ratkaisevan tärkeä riistahallinnon ja riistantutkimuksen suorituskyvyille ja laadulle. Valtionosuuden maksamisessa Suomen riistakeskukselle ja riistanhoitoyhdistyksille ei ole kysymys yleishyödyllisen toiminnan avustamisesta, vaan se on valtion maksamaa korvausta siitä, että julkishallinnolliset yhteisöt suorittavat viranomaisille kuuluvaa hallintotyötä.

Jos tulevaisuudessa Suomen riistakeskuksen ja riistanhoitoyhdistysten saama valtion rahoitus katsotaan valtionavustukseksi, johon sovelletaan valtionavustuslakia, olisi tähän lakiin kirjattava säännös, jonka mukaan riistanhoitomaksuina kerättävät varat tulee jakaa kokonaisuudessaan Suomen riistakeskukselle ja riistanhoitoyhdistyksille.

Edelleen 3 §:ssä säädetään riistanhoitoyhdistyksille jaettavan rahoituksen jakamisperusteista. Mielestämme lain sanamuoto on hyvin ympärilyövä ja sen perusteilla ei käytännön jakoa voida tehdä. Se tulee vaatimaan tarkkojen mittareiden ja niiden laskentasääntöjen määrittämisen. Laissa pitäisi olla maininta, mikä organisaatio suunnittelee ja vahvistaa jaon perusteena olevat mittarit. Kun samassa pykälässä myös todetaan, että Suomen riistakeskus toimii valtionapuviranomaisena, se viitanee siihen, että riistakeskus myös suunnittelee yksityiskohtaiset jakoperusteet. Selvä ohje laista kuitenkin puuttuu.

Toteamme vielä, että muistion mukainen aikataulu siirtymisessä uuteen varainjakoon on epärealistinen

Olemme huolissamme myös talouden toteutumisesta. Esiityksen perusteluissa todetaan riistanhoitomaksuun korotuksen tuovan noin 1,8 miljoonaa euroa lisää tulokertymää riistahallinnolle. Tästä lisäkertymästä merkittävä osuus ohjattaisiin riistanhoitoyhdistysten palveluun, siis myös ammattimaisten toiminnanohjaajien palkkaamiseen Suomen riistakeskukseen. Suunniteltu lisäkertymän toteutuminen on epävarmaa, koska LUKE:n selvitysten mukaan riistanhoitomaksun suorittaa vuosittain yli 100.000 sellaista metsästäjää, jotka eivät metsästysvuoden aikana käy kertaakaan metsästäjänä. On vaikea arvioida, merkitseekö kuuden euron kertakorotus riistanhoitomaksuun sitä, että maksamatta jättävien henkilöiden määrä lisääntyy, mutta tämä riski on olemassa.

Lakien muutosehdotuksen taustamuistiossa on todettu, että hyvin suuri määrä riistanhoitoyhdistyksiä eivät ole järjestäneet metsästäjäutkintoon johtavia kursseja, muuta metsästäjien koulutusta tai nuorisotyötä. Tilasto ei anna oikeaa kuvaa todellisuudesta, koska monet pienet riistanhoitoyhdistykset ovat järjestäneet koulutusta yhteistyössä. Vaikka useamman yhdistyksen jäseniä on osallistunut tehtävään, se on voinut kirjautua yhtenä tapahtumana sen yhdistyksen nimiin, joka on ollut päävastuussa. Näin ollen koulutusta on ollut tarjolla tilaston antamaa kuvaa huomattavasti kattavammin.

Riistanhoitoyhdistykseen ei ole aina helppo löytää uusia toiminnanohjaajia. Riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaus on kokonaisuudessaan sitovaa, eikä työssä käyvillä henkilöillä useinkaan ole mahdollista käyttää vapaaehtoiseen toiminnanohjaukseen niin suurta resurssia kuin työn kunnollinen järjestäminen edellyttäisi.

Muutospaketissa esitetään yhdistysten toiminnan kehittämistä seuraavasti:

- vapaaehtoisten yhdistymisten avulla luodaan niin suuria yksiköitä, että niiden taloudelliset resurssit riittävät vähintään puolipäiväisen toiminnanohjaajan palkkaamiseen
- Riistakeskus palkkaa toiminnanohjaajia, joilta yhdistykset ostavat palveluita
- Yhdistys jatkaa nykyisellä mallilla.

Lakiluonnoksella siis mahdollistetaan toiminnanohjauksen muuttaminen ammattimaiseen suuntaan, mutta käytännössä suunnittelutyötä palkallisen toiminnanohjauksen järjestämisestä ei ole tehty. Kehittämien edellyttää huolellista aluetason suunnittelua, jossa riistanhoitoyhdistysten tulee olla konkreettisesti mukana.